

Operační prostředí a charakter budoucích operací

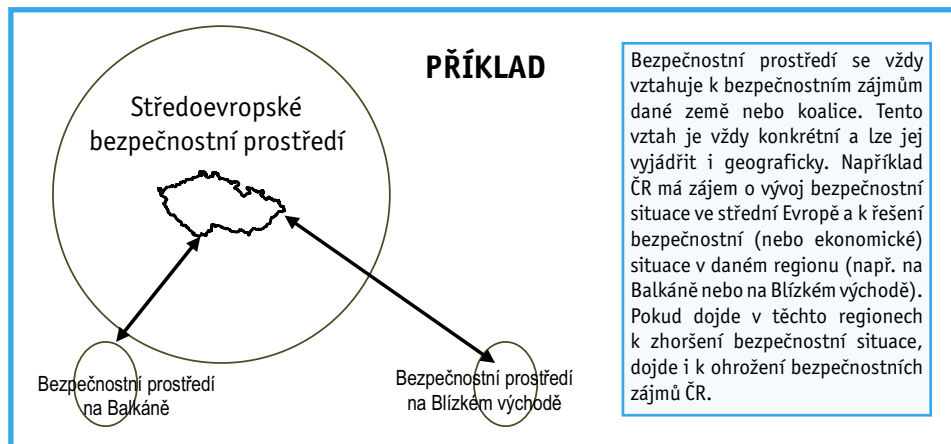
Historie přináší řadu příkladů nesprávných politických nebo vojensko-politických rozhodnutí, která ve svém důsledku vedla k značným lidským, materiálovým, územním ztrátám, nebo dokonce k ztrátě státní suverenity. Je známo rčení, že každá armáda se vlastně připravuje na minulou válku. Pochopit charakter budoucího ozbrojeného konfliktu a připravit na něj svoje vojska, to byla snaha všech vojevůdců. To platilo v minulosti a platí to i nadále. Mezi hlavní úkoly vojensko-politické reprezentace každé suverénní země v míru proto patří strategické rozhodnutí o dalším rozvoji ozbrojených sil. Je to kontinuální proces, který má řadu aspektů, mezi něž patří početní stavy a organizační struktury, výzbroj a výstroj, příprava lidí, doktríny a další. Snad nejdůležitější je právě pochopení operačního prostředí, ve kterém se potenciální budoucí ozbrojený konflikt může odehrávat.

Pojem „prostředí“ je spojován s řadou přívlastků, které se často překrývají. Z hlediska tématu tohoto článku jsou to především „bezpečnostní“, „strategické“, „geografické“ nebo „operační“ prostředí. Ve svém příspěvku se pokusím zamyslet nad jednotlivými pojmy a popsat základní rysy budoucího možného konfliktu, kterého se ozbrojené síly ČR mohou zúčastnit. Tyto úvahy vyplývají z názorů diskutovaných v rámci transformace sil NATO, novelizovaných aliančních operačních publikací i z obsahu připravované „Doktríny účasti AČR v mnohonárodních operacích“. Přitom se nebudu zabývat hrozbami (operacemi) nevojenského charakteru. **Článek si nečiní ambice být objektivní analýzou nebo vědecky podloženou vizí. Uvedené názory nejsou doposud všeobecně přijaty a řada z nich je subjektivního charakteru.**

Vojenské operace, kterých se ozbrojené síly ČR zúčastňují nebo je vedou samostatně, jsou výsledkem rozhodnutí politické reprezentace při prosazování bezpečnostní politiky ČR. Hlavním činitelem, ovlivňujícím politické rozhodnutí o výstavbě a potenciálním použití ozbrojených sil, je *bezpečnostní prostředí*, ve kterém se ČR a její spojenci v dané historické etapě nacházejí, se všemi jeho aktuálními i potenciálními bezpečnostními hrozbami a riziky. Orgány vojensko-strategického řízení ozbrojených sil, musí v době přípravy vojenské operace, ale zejména již dávno předtím, zvažovat všechny strategické aspekty, za kterých mohou být ozbrojené síly použity. Tyto širší okolnosti tvoří *strategické prostředí*, které je nutno brát do úvahy při diskuzi o podobě a požadovaných schopnostech ozbrojených sil. Detailní rozhodnutí o operačních schopnostech ozbrojených sil, které stanoví opatření v oblasti organizačních struktur, jejich výzbroje, výstroje a přípravy, musí vycházet z pochopení *operačního prostředí*, ve které mohou být ozbrojené síly použity.

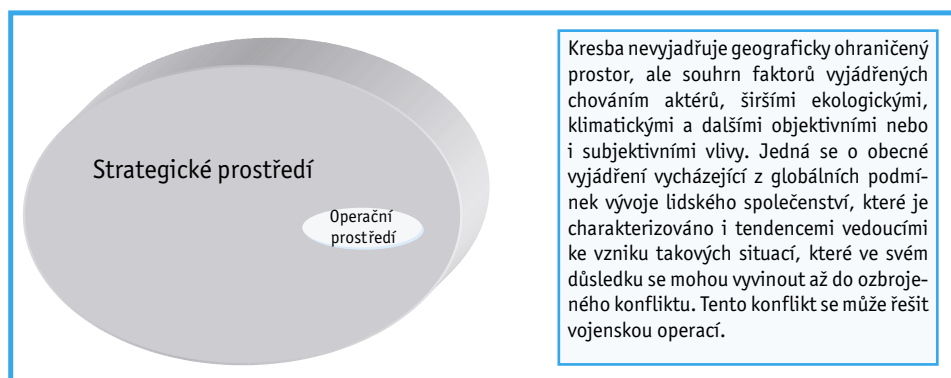
Bezpečnostní prostředí má rozhodující vliv na stanovení zásad a obsahu bezpečnostní politiky státu nebo koalice. Je spojeno s konkrétními státy nebo prostorem a s bezpečnostními hrozbami a riziky s nimi spojenými. Snaha o eliminaci rizik vyplývajících z těchto hrozeb je rozhodující pro stanovení politicko-strategických cílů a úkolů vojenské operace (v případě, že vojenská operace bude akceptovaným řešením situace). Analýza současného i budoucího bezpečnostního prostředí je proto velmi důležitým východiskem pro vypracování obranné

politiky a strategie, na ní navazujících koncepčních a doktrinálních dokumentů i pro orientaci přípravy ozbrojených sil AČR (viz **obr. 1**).

Obr. 1: Schematické znázornění obsahu pojmu „bezpečnostního prostředí“

Strategické prostředí je tvořeno souborem činitelů, podmínek, okolností a vlivů, které vedou nebo mohou vést ke vzniku bezpečnostních hrozeb nebo rizik z nich vyplývajících, a to z hlediska bezpečnostních zájmů států nebo koalice. Charakter těchto hrozeb má v současné době globální, celosvětový rozsah a dotýká se i bezpečnostních zájmů ČR. Strategické prostředí svými okolnostmi ovlivňuje přípravu, zahájení, vedení i ukončování vojenských operací, pokud politicko-vojenské orgány usoudí, že vojenská operace je nezbytným nástrojem pro eliminaci konkrétních bezpečnostních hrozeb (viz **obr. 2**).

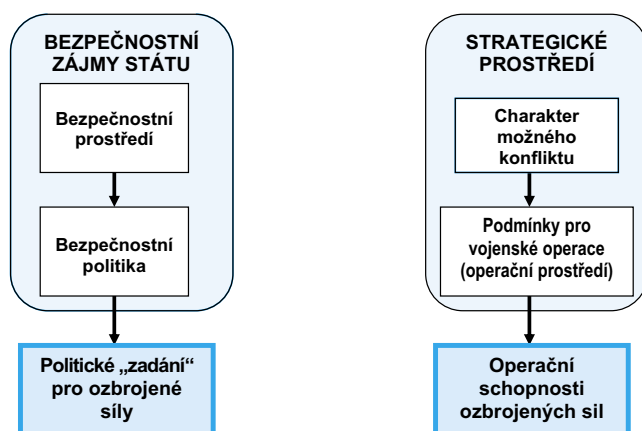

Obr. 2: Vztah strategického a operačního prostředí

Operační prostředí je tvořeno souborem činitelů, podmínek, okolností a vlivů, určujících podmínky, ve kterých se bude vojenská operace probíhat. Patří mezi ně: protivník; terén a klimatické podmínky; místní obyvatelstvo se svou sociálně-politickou a kulturní strukturou a historií; ekologické prostředí; technologické faktory; informace; vlastní síly a další. Charakter operačního prostředí není ve všech vojenských operacích stejný. Každá vojenská

operace je unikátní a přílišné zevšeobecňování jedné, i když významné operace, může vést k jednostrannému zaměření ozbrojených sil. Cílem strategického řízení ozbrojených sil musí být odhalit obecné tendence vývoje operačního prostředí, které ve svých důsledcích mohou s velkou pravděpodobností ovlivňovat charakter vojenských operací.

Operační prostředí, ve kterém jsou nebo budou ozbrojené síly každé země účastníci se ozbrojeného konfliktu nasazeny, formuje požadavky pro jejich výstavbu a přípravu. Ovlivňuje způsob vedení operací na všech stupních velení a řízení. Ozbrojené síly ČR povedou vojenské operace téměř výhradně v operační sestavě spojeneckých (koaličních) vojsk. Budou tedy působit ve stejném operačním prostředí jako síly spojenců (koaličních partnerů). Při formování ozbrojených sil ČR, zejména jejich operačních schopností, je nezbytné studovat předpovědi vývoje operačního prostředí formulované orgány NATO (EU), případně zeměmi jednotlivých spojenců.

Obr. 3: Místo a výstupy zkoumání bezpečnostního, strategického a operačního prostředí

Strategické prostředí

Strategické prostředí se stává stále více dynamickým a komplexním. Lze v něm vyspecifikovat řadu tendencí vývoje, které do budoucna mohou přinést významné změny. Mezi jejich hlavní příčiny patří zejména globalizace, politický rozměr, demografické změny a změny životního prostředí a vliv technologie. Při hodnocení těchto strategických faktorů lze z vojenského hlediska v oblasti obrany a bezpečnosti identifikovat zřetelné trendy.

Návrh AJP-01(C) čl. 0105

Globalizace má řadu aspektů, které se promítají do všech oblastí lidské společnosti. Kromě kladných důsledků na lidstvo má globalizace i negativní stránky. Je to především skutečnost, že problémy i relativně malých skupin, států nebo regionů, se mohou stát problémy celé lidské společnosti. Nestabilní situace v nich může být eskalována i vlivem veřejných informačních zdrojů a sítí. Převažujícími příklady takových rizik je protikapitalistický a náboženský extremismus spojený s teroristickými akcemi jeho nositelů. Bezpečnostní hrozby a rizika řešení problémů násilnou cestou v kterékoliv části světa mají zpravidla globální charakter a téměř

vždy se dotýkají se i občanů ČR. Účast ozbrojených sil ČR ve vojenských operacích je nejen příspěvkem k řešení globálních problémů, ale i naopak, má nepřímý vliv na bezpečnost ČR. Lze očekávat, že globalizace lidstva bude pokračovat a problémy s ní spojené se budou prohlubovat.

Politický rozměr. V politické oblasti dochází ke změnám mezinárodních vztahů, a to nejen v souvislosti se změnami v koaličních uskupeních, ale i v rozšiřování aktivit skupin, které nereprezentují státy, ale například teroristické nebo zájmové skupiny a působí v některých státech nebo v mezinárodním prostředí. Hlavním zdrojem budoucích konfliktů budou zřejmě ve stále větší míře ty státy, které selhávají v plnění svých funkcí. V rámci konfliktů pak mohou převzít iniciativu a zásadní mocenský vliv nejrůznější ekonomické, etnické nebo zájmové frakce. Na druhou stranu, v demokratických zemích dochází k zdokonalování mechanismů kolektivní bezpečnosti, k užší vzájemné spolupráci v bezpečnostní oblasti, a zejména země NATO a EU mají schopnost a snahu reagovat na bezpečnostní hrozby a řešit výše uvedené konflikty. Výraznou roli v této oblasti sehrávají USA.

Demografické a ekologické změny spolu úzce souvisí. Demografické rozdíly a rozdíly týkající se odlišného způsobu života a růstu populace mezi rozvinutým a rozvojovým světem se budou prohlubovat. Zvyšují se energetické nároky na život, což způsobuje devastaci přírodních zdrojů spojených s nepříznivými ekologickými důsledky zejména v rozvojovém světě. Lze očekávat, že názory na řešení těchto problémů mezi rozvinutým a rozvojovým světem se nepodaří v dohledné době sjednotit a že jednou z příčin možných konfliktů stále více budou zdroje potravin, vody a energie.

Technologický rozvoj bude rozhodujícím faktorem změny strategického prostředí a bude mít zásadní vliv na budoucí operace, jak při zdokonalení a zvýšení účinnosti jejich vedení, tak i v nebezpečí zneužití moderních technologií protivníkem. To platí zejména v oblasti informačních technologií, chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní (dále jen CBRN - Chemical, Biological, Radiological and Nuclear). [1] Rozvoj ozbrojených sil ČR by měl jít cestou využívání moderních technologií vyvíjených a využívaných spolu s koaličními partnery a zejména se spojenci v rámci NATO.

Strategická rovnováha v současném světě bude záviset na třech hlavních faktorech: [2]

1. **Zbraně hromadného ničení (ZHN).** Lze předpokládat, že díky systému mezinárodní kontroly a regulace bude i v budoucnu jen omezený počet států schopen vyvíjet jaderné zbraně. Naopak se zvětší hrozba nekontrolovaného vývoje chemických a biologických zbraní. Hlavní hrozbou se stane možnost získání zbraní hromadného účinku do rukou činitelů nekontrolovaných státem.
2. **Postavení NATO.** Přestože USA má při ovlivňování celosvětové bezpečnosti dominantní postavení a EU bude zvýrazňovat svoji bezpečnostní politiku, NATO i nadále zůstane hlavním garantem bezpečnosti jeho členských zemí. V boji se světovým terorismem se bude NATO angažovat i mimo teritorium zemí NATO.
3. **Povaha protivníka.** Nárůst militantních aktivit nestátních organizací a nekontrolované šíření ZHN vede k asymetrickým hrozbám, které mění povahu protivníka. Protivník bude působit proti vojenským i nevojenským cílům nestandardními způsoby a cíle jeho aktivit se často nebudou shodovat s tradiční představou výsledků vojenských operací. To bude vyžadovat ozbrojené síly, které budou schopny čelit takovému protivníkovi.

Ozbrojené síly a tendence jejich rozvoje. Na zajištění bezpečnosti demokratických států bude mít i nadále zásadní vliv velikosti výdajů na rozvoj ozbrojených sil a jejich schopnost nasazení ve vojenských operacích. Je vysoce pravděpodobné, že v tomto směru zůstane dominantní role USA. Pro ČR bude narůstat význam funkční specializace, zejména v oblasti ochrany proti CBRN, pasivních sledovacích systémů, zdravotnické služby a vojenské policie. Přitom se nesmí ztratit ze zřetel vyvážený rozvoj ostatních druhů sil a snaha o zachování jejich vševojskové povahy. Efektivní použití sil a prostředků působících v uvedených oblastech je podmíněno výkonným a dlouhodobým logistickým zabezpečením.

Operační prostředí

Strategické prostředí bude tvořit rámec pro vojenské operace, na kterých se budou ozbrojené síly ČR podílet. Operační prostředí ovlivněné výše uvedenými skutečnostmi bude charakterizováno především nepředvídatelností a nestabilitou. Přesto lze z některých příznaků vyspecifikovat jeho možnou podobu.

Protivník. Hlavním rysem protivníka bude jeho nečitelnost a výrazná asymetrie působení ve srovnání se silami NATO (EU). Nelze předpokládat, že budoucí protivník bude schopen z technologického a doktrinárního hlediska aktivně vést operace na stejné nebo vyšší úrovni jako síly NATO. Proto bezprostředním cílem jeho působení pravděpodobně nebude otevřený boj o získání terénu (městských aglomerací) v tradičním pojetí. Je nepravděpodobné, že se bude snažit o získání vzdušné nadvlády a je rovněž málo pravděpodobné, že bude vlastnit ZHN konstruované pro ničení vojenských cílů. Protivník se bude snažit o prodlužování konfliktu, o vyhýbání se rozhodující bitvě a o změnu povahy konfliktu. To povede k postupnému vytváření averze místního obyvatelstva proti silám NATO a prodlužování konfliktu za cenu ztráty lidských životů a peněz. Protivník bude narušovat komunikační a informační systémy, využívat komerční zpravodajské systémy k přesnému ničení objektů. Bude využívat terorismus k destrukci bojiště a narušování plánovaných operací. Často se bude vyhýbat střetu s pravidelnými silami a působit na civilní obyvatelstvo způsobováním hromadných ztrát na životech a narušováním civilní infrastruktury. Bude se pokoušet omezit nebo narušit vstup spojeneckých sil do prostoru bojiště. Bude trvale útočit na síly v hloubce používáním nejrozumnějších způsobů a prostředků k omezení činnosti základen námořní a vzdušné přepravy. Protivník může být vyzbrojen vespoleh výzbrojí stejného typu a původu jakou jsou vyzbrojeny síly aliance (koalice).

Ozbrojené síly ČR musí být schopny proti takovému protivníkovi působit se stejnou účinností, jako ozbrojené síly ostatních spojenců (koaličních partnerů).

Terén a klimatické podmínky. Ozbrojené síly ČR musí být schopny působit ve všech typech terénu a klimatických podmínkách. Může se jednat i o prostředí, které není typické pro střední Evropu: pouštní a stepní oblasti, přímořské pobřežní prostory, oblasti s hustou tropickou vegetací a rozsáhlý horský terén. Významným rysem v řadě možných prostorů operací je vysoká hustota obyvatelstva a osídlení. Města jsou charakteristická podzemní infrastrukturou, existencí chudinských čtvrtí a mrakodrapy. Hustota a složitost infrastruktury může snižovat efektivnost použití zbraní s pokročilou technologií, možnosti spojovacích systémů, získávání zpravodajských informací a účinnost sledovacích a průzkumných systémů. Náročné klimatické podmínky v kombinaci s dlouhým trváním operací v náročném terénu kladou vysoké nároky na vycvičenost vojsk a kvalitu jejich zabezpečení. Logistické zabezpečení bude komplikováno

skutečností, že v prostoru operace bude zpravidla nefunkční nebo neexistující ekonomická a dopravní infrastruktura. Naopak, pro operace na obranu teritoria členských zemí NATO bude typická hustá infrastruktura a lze uvažovat o využití místních zdrojů podle principů podpory hostitelskou zemí (HNS - Host Nation Support).

Místní obyvatelstvo je téměř vždy zaangažováno do konfliktu, včetně žen a dětí. Ozbrojené síly se budou muset v prostoru operace zabývat jak ozbrojenými silami protivníka, tak i civilním obyvatelstvem a netradičními ozbrojenými silami jako jsou zločinecké organizace, teroristé a náboženská fanatici. Budou přitom využívat výhod, které jim poskytují informační a komunikační technologie a nové zbraňové systémy. Při bojových operacích je nutné řešit nejen ochranu a obranu a zabezpečení vlastních vojsk, ale i civilního obyvatelstva. Konflikt je zpravidla spojen se zhroutilím státní správy a samosprávy, hospodářského systému a infrastruktury. Vojenské operace jsou komplikovány proudy uprchlíků, ve kterém se mohou skrývat komatanti protivníka. Práce s civilním obyvatelstvem vzrůstá ve stabilizační fázi operace. Místní obyvatelstvo je přitom většinou nehomogenní, neorganizované a jen obtížně v něm lze vyselektovat politické, etnické a jiné zájmové skupiny a jejich vedoucí. S prodlužováním konfliktu místní obyvatelstvo začne být netrpělivé a může podporovat vznikající hnutí odporu nebo dokonce různé teroristické skupiny, čímž bude docházet k další polarizaci společnosti. Znalost a respektování místního obyvatelstva, včetně jeho historie, kulturních a společenských zvyklostí, a zejména náboženských aspektů života je nezbytnou podmínkou pro dosažení politicko-strategického cíle každé vojenské operace (tažení). Vojenské operace budou zpravidla probíhat v prostoru, kde budou působit různé vládní i nevládní organizace a média. To bude komplikovat vojenské akce, ale při správné spolupráci ulehčovat zejména práci s civilním obyvatelstvem.

Životní a kulturní prostředí. Důsledkem vojenských operací může dojít k vážným nebo nevratným změnám životního prostředí a zničení kulturních památek a náboženských symbolů. Může k tomu docházet činností vlastních vojsk, ale zejména působením protivníka. Proto bude jedním z cílů operace i zachování životního prostředí na maximálně možnou míru a ochrana kulturního dědictví v prostoru operace.

Technologie. Operační schopnosti ozbrojených sil demokratických zemí budou stále více založeny na využití nejmodernějších technologií. Základem jsou informační a komunikační technologie, které se propojují se zbraňovými systémy do jednotné soustavy. Cílem je zajistit nejen vyšší účinnost vlastních vojsk, ale zejména zvýšit přesnost působení na protivníka. Zavádění vysoce přesných zbraní a samonaváděcí munice bude neustále stoupat na významu. Vesmír bude rozhodujícím prostředím pro prostředky komunikace, získávání informací a jejich přenášení. Přenesení prostorů operace do velkých vzdáleností od vysílajících zemí bude vyžadovat schopnost rychlé přepravy vojsk. Tomu musí vyhovovat i hmotnost a rozměry výzbroje. Tato výzbroj musí být univerzálně použitelná ve všech druzích terénu, za všech klimatických podmínek a ve všech typech operací. Výzbroj a výstroj vojsk musí zajišťovat vysokou bojovou účinnost každého vojáka a každého jednotlivého druhu techniky. Zvyšují se nároky na jejich ochranu a působení v jednotném digitalizovaném bojišti. Předpokládá se další rozvoj bezobslužných zbraňových systémů, neletálních zbraní a nanotechnologií, který přinese zvyšování bojového potenciálu vojsk vyspělých zemí. Mnohonárodní charakter operací zvyšuje nároky na interoperabilitu a kompatibilitu zbraňových systémů. Bude se zvyšovat potřeba rozvoje prostředků komunikace, zpravodajských složek, sil pro speciální operace, raketových jednotek, schopností nočního vidění a prostředků rušení a klamání.

Informace sehrávají v operačním prostředí roli samostatného činitele a postupně se stávají hlavním článkem jakéhokoli konfliktu. Budou všude, zlepšují schopnosti velení v boji, zvyšují nebo omezují bojové možnosti. Poskytují další rozměr vojenských operací. Rozvoj technologií umožní propojit a zautomatizovat informace systémů velení a řízení se systémy navádění zbraní a ničení do jednotného systému NEC (Network Enabled Capability). Používání internetu a ostatních elektronických médií se bude rozšiřovat. Informační systémy budou tak rozsáhlé a dostupné, že rozhodujícím pro úspěch se stane schopnost a rychlost tyto systémy využívat, a to na strategickém, ale i na operačním a dokonce taktickém stupni vedení operace. Počítačová síť se stane zbraňovým systémem a informační oblast stoupne na významu a stane se tak důležitou, že by mohla přerůst v nejdůležitější oblast budoucího konfliktu a zásadně ovlivnit rozhodovací procesy i tempo vedení operací. Informační operace budou útočit na vnímání, myšlení, plánování, proces rozhodování, činnosti a zpětnou vazbu. Jejich cílem bude ovlivnit procesy rozhodování velitelů, koaličních partnerů a politiků. Maskování, utajení a klamání je efektivní součástí bojové činnosti a je i součástí informačních operací.

Vlastní ozbrojené síly zapojené do vojenských operací v operačním prostředí budoucnosti, mají-li splnit své poslání, musí mít takové operační schopnosti, které jim umožní splnit cíle a úkoly těchto operací. Budoucí ozbrojené síly budou muset:

- ❑ být agilní, společné (joint) a budou muset mít expediční charakter,
- ❑ být schopné působit v širokém spektru konfliktů,
- ❑ být zejména přizpůsobena expedičnímu charakteru operací,
- ❑ mít schopnost rychlého nasazení a rozvinutí se do operačních sestav,
- ❑ být schopné se zapojit do většího množství menších, současně probíhajících operací až ve strategické vzdálenosti od domácích základen,
- ❑ být soběstačné a odolné po jakoukoli dobu trvání operace bez ohledu na její tempo,
- ❑ mít technologickou nadvládu nad protivníkem,
- ❑ mít schopnost operovat v integrovaném digitálním informačním prostředí,
- ❑ mít schopnost přizpůsobit se změnám podmínek operace, rychle adaptovat své struktury a zvládnout širokou škálu dovedností, podle potřeb mise,
- ❑ být plně interoperabilní a kompatibilní s ozbrojenými silami ostatních spojenců a být schopny bez problémů spolupracovat s civilními orgány, nevládními organizacemi a dalšími orgány ve společném operačním prostoru,
- ❑ zajistit zvýšené požadavky na specialisty zejména v oblasti ženijní, spojovací, radiální, chemické a biologické ochrany, speciálních operací, civilně-vojenské spolupráce (CIMIC), logistiky a zdravotnické služby,
- ❑ být schopné působit v operacích ve prospěch NATO a současně i ve prospěch EU.

Charakteristika vojenských operací

Vojenské operace budou ovlivněny charakterem možných konfliktů, potenciálním protivníkem a dynamickým rozvojem operačního umění a vojenských technologií. Současné vojenské operace mají řadu nových rysů a tendencí, které lze z minulých operačních zkušeností převzít jen po kritickém přehodnocení. Změny strategického i operačního prostředí naznačují, že charakter vojenských operací se významným způsobem mění. Z tohoto hlediska patří mezi hlavní rysy a tendence následující skutečnosti:

- a) Operace se budou měnit od operací vysoké intenzity ke stabilizačním a mírovým operacím. Vojenské aktivity na budoucích bojištích mohou probíhat současně na mnoha místech, širokém spektru konfliktů a ve vyšším tempu.
- b) Ozbrojené síly se ve větší míře budou zapojovat do nevojenských aktivit následujících po ukončení vojenských operací s cílem dosáhnout celkové stabilizace a rekonstrukce v příslušném prostoru.
- c) Bude se jednat o společné (joint) a mnohonárodní operace a bude se muset počítat ještě s větším zapojením mezinárodních i nevládních organizací.
- d) Budoucí operace budou mnohem komplexnější a budou vedeny ve všech dimenzích (na zemi, ve vzduchu, ve vesmíru i na moři).
- e) Současné komunikační a informační prostředky umožňují plánovat a vést vojenské operace ve vyšším tempu. Ve větším měřítku budou vedeny informační operace.
- f) Vhodné využívání technologií znásobí operační schopnosti vojsk.
- g) Požadavky na sběr zpracování a sdílení zpravodajských informací založených na robustním aliančním systému velení a řízení vyžádají i změny organizačních struktur bojových jednotek, operačních a bojových sestav a míst velení.
- h) Bude se zvyšovat počet operací k prosazování stability, k obnově míru a usmíření nepřátelých stran konfliktu. V těchto podmínkách bude pravděpodobně položen menší důraz na užití bojových sil a větší na síly bojového zabezpečení.

Podmínkou úspěšnosti vojenských operací bude **komplexní přístup** (obr. 3), zahrnující působení politických, vojenských, civilních i ekonomických činitelů. Spektrum koaličních bezpečnostních aktivit bude zahrnovat zejména prevence krizí, zvládání krizí a řešení jejich následků, udržování míru, podporu a prosazování míru, pomoc při živelních katastrofách a humanitární pomoc. Politická zodpovědnost a potřeba udržení veřejné podpory budou vyžadovat rychlý úspěch operací s minimálními vedlejšími škodami. Tento určující přístup k budoucím aliančním operacím, tzv. Effects Based Approach to Operations (EBA), který zahrnuje ucelené a integrované aplikování všech aliančních nástrojů k vytvoření účinků, které zabezpečí dosažení požadovaných výsledků.

Charakter budoucích operací NATO a EU bude vyžadovat schopnost účastnit se a podporovat mnohonárodní společné expediční operace daleko od teritoria s malou nebo žádnou HNS (Host Nation Support) a po dlouhou dobu udržovat své síly a prostředky. Je nutno počítat s řešením konvenčních a asymetrických hrozeb a vedením operací v náročném a nepřehledném prostředí. Dále lze v prostoru operací předpokládat potřebu úzké spolupráce vojenských a nevojenských orgánů, které k dosažení stejného cíle budou používat rozdílné metody.

Stále větší význam bude mít nepřetržité získávání širokého spektra informací (prostřednictvím zpravodajských služeb nebo sdílených s koaličními partnery), jejich důsledné posouzení a průběžné zpracovávání, vše v minimalizovaném čase. Cestou k dosažení tohoto cíle je aplikace aliančního konceptu NATO Network Enabled Capability (NNEC).

Bude dominovat potřeba rozvoje prostředků komunikace, zpravodajských složek, sil pro speciální operace, raketových jednotek, schopností nočního vidění a prostředků pro přesné navedení a pro rušení k dosažení klamného účinku. Vyvážení nedostatku ve výzbroji se bude potenciálně protivník snažit kompenzovat rozptýlením svých sil, bude se vyhýbat přímým střetům a operacím a bude se pokoušet o zmatení senzorů, které navádí vysoce přesné zbraně. Přizpůsobí své komunikační sítě a prostředky, organizační struktury, které v sobě budou zahr-

novat prvek individuální nezávislosti a přežití. Významným doplněním nových způsobů vedení vzdušných operací budou bezpilotní prostředky, jejichž výhodou je jednoduché zasazení, které nevyžaduje přetváření organizačních struktur ani náročnou přípravu obsluhy, a nabízí nové možnosti přesných útoků i provádění průzkumu s objektovou přesností.

Závěr

Tradiční dobře definované prostředí a známé hrozby jsou již minulostí a je zřejmé, že budoucí operační prostředí bude, přes všechny snahy o jeho popsání, jen obtížně předvídatelné. **Proto je nutné se do budoucna zabývat méně otázkami kdy a kde se bude příští možný konflikt odehrávat a více se zaměřovat na všeobecné bojové schopnosti**, které umožní vyřešení vzniklých situací v rozmanitém, dynamicky se měnícím operačním prostředí. K tomu je nezbytné směřovat budoucí obranné plánování, koncepci vyzbrojování, organizační struktury a přípravu ozbrojených sil AČR.

Ozbrojené síly České republiky se budou, v souladu s Vojenskou strategií ČR a politikou NATO, podílet na zajištění bezpečnosti teritoria ČR a ostatních členských zemí NATO, na eliminaci rizik a hrozeb v místě jejich vzniku, a tím zabráňovat jejich rozšíření a ohrožení vlastního obyvatelstva. Proto jejich operační schopnosti musí odpovídat výše uvedeným požadavkům.

Poznámky:

- [1] Tento pojem se stále více používá místo tradičního „zbraně hromadného ničení (ZHN)“. Z hlediska obsahu jsou však oba pojmy přibližně rovnocenné. CBRN v sobě zahrnuje i nebezpečí vyplývající z průmyslových a jiných (náhodných nebo záměrně způsobených) havárií chemických a radiačních provozů a zařízení.
- [2] Každá předpověď je problematická, protože je ve svém principu tendenční a někdy i účelová. Zde uvedená předpověď vychází z hlediska Severoatlantické aliance a bere v úvahu (současnou) reálnou situaci vývoje jiných bezpečnostních struktur.

Počáteční a cílové operační schopnosti vyjadřují co vojska mají umět, znát a být schopna realizovat v přípravě k nasazení a v operacích (včetně boje). Dosažení požadované úrovně klíčových schopností ozbrojených sil ČR je plánováno ve dvou na sebe navazujících krocích, které mají proběhnout do roku 2012. Cílový stav prvního byl označen jako **počáteční operační schopnosti** do 31. 12. 2006. Jejich dosažení má zahrnovat vybudování a dosažení požadované připravenosti u jednoho velitelství mechanizované brigády, mechanizovaných praporů a jednotek dělostřelectva, protivzdušné ochrany, vrtulníkového letectva, průzkumu, elektronického boje, chemické a biologické ochrany, ženijního, logistického, zdravotnického a policejního zabezpečení, které jsou nezbytné pro vytvoření brigádního úkolového uskupení osob nebo pro rotaci v praporním úkolovém uskupení (pro operace na prosazení, podporu nebo udržení míru) a dále praporu chemické ochrany, mobilních prvků biologické ochrany, mobilní jednotky pasivních sledovacích systémů a předurčených sil a prostředků dopravního letectva.

*Bezpečnost a obrana České republiky 2015–2025
Josef Janošec a kolektiv, ÚSS-MO ČR 2005*

Předpokladem pro zvyšování úrovně přípravy vojsk je zavádění dvouletého cyklu výcviku a pohotovosti. Ten umožní výcvik jednotek, útvarů a svazků pro potřeby mírových operací při běžné přípravě. S využitím výcvikových publikací by mohl velmi flexibilně připravit jednotky v daném termínu na stanovenou mírovou operaci.

Takto získané penzum znalostí a dovedností umožní zdokonalovací přípravu kontingentu AČR předurčeného do konkrétní mírové operace. Navrhovaný dvouvariantní proces přípravy kontingentu AČR k vyslání do mírové operace by mohl umožnit přípravu kontingentu pro konkrétní misi několik týdnů před nasazením.

I přes permanentní reorganizace AČR zabezpečovala od roku 1993 účast svých součástí v mírových misích UNPROFOR, IFOR, SFOR, KFOR. Zásadním způsobem byla AČR ovlivněna vstupem České republiky do NATO a EU. Spolupráce s jinými státy ve strukturách Partnerství pro mír umožnila českým vojákům seznámit se se způsobem fungování Severoatlantické aliance a stát se plnoprávnými partnery nových spojenců. Integrační proces v EU se projevil v oblasti politické, hospodářské (ekonomické) a také vojenské. Od roku 2005 se ČR účastní mírové operace EUFOR na Balkáně.

Změna bezpečnostních hrozeb i nutnost přizpůsobení se bezpečnostní struktuře ve světovém i evropském měřítku ovlivnily vývoj národní vojenské vědy i chápání místa a úlohy AČR při obraně vlastního území ČR a území spojenců.

Vzhledem k tomu, že pokusy o vytvoření stálých mezinárodních sil OSN neuspěly, je OSN nucena přistupovat k užívání vojenských sil členských států, sestavovaných ad hoc pro jednotlivé mírové operace na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN.

K tomuto účelu byl v roce 1994 vytvořen tzv. **systém stálých ujednání** (SBAS – Stand-by Arrangement System), což je databáze, v níž země nabízejí své síly pro mírové operace OSN. Tak OSN má možnost znát své zdroje pro tyto účely. Zatím je v této databázi síly více než 71 zemí, včetně ČR [1]. Česká republika deklaruje připravenost k nasazení sil a prostředků mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy pro NATO a operací petersberského typu [2] pod vedením EU.

Systém dvouletého cyklu výcviku a pohotovosti AČR

Systém dvouletého cyklu výcviku a pohotovosti AČR [3] tvoří základní pilíř přípravy vojsk ve společném výcviku jednotek. Je založen na obdobném cyklu rotace, který je obvyklý v armádách NATO: **výcvik – operační nasazení – výcvik**. Je tvořen s cílem zabezpečit připravené deklarované uskupení vojsk pro operační nasazení ve stanoveném termínu.

V organizační struktuře AČR jsou **dvě mechanizované brigády**, tvořící základní zdroj pro výstavbu brigádních (a jiných) úkolových uskupení k plnění úkolů operačního nasazení v rámci NATO a EU. Brigádní úkolové uskupení je nejvyšším organizačním celkem AČR deklarovaným